

ГОЛОВІ ДЕРЖАВНОГО АГЕНТСТВА ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ С. М. ТИМЧЕНКУ

Набув чинності Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції господарської діяльності з проведення робіт із землеустрою та землеоціночних робіт" (далі – Закон).

Цим Законом запроваджується сертифікація діяльності інженерів-землевпорядників та інженерів-геодезистів. Не можна не підтримати таке починання в частині персональної відповідальності за результати топографо-геодезичної та землевпорядної діяльності в Україні. Сертифікація спеціалістів запроваджена в багатьох країнах Європи, що сприяє підвищенню якості робіт.

Проте варто відзначити, що низка положень Закону викликає багато питань, з-поміж яких виділимо такі, які можуть зашкодити розвитку топографо-геодезичної та картографічної діяльності в країні.

1. Про назву Закону. Із самого тексту випливає, що предметом регулювання Закону є не тільки проведення робіт із землеустрою та землеоціночних робіт, але й сфера топографо-геодезичної та картографічної діяльності. Але про останнє в назві нічого немає. Це можна було б розглядати як деяку недбалість законотворців, але подальший розгляд Закону свідчить про наявність системної методичної помилки саме при препаруванні його до сфери топографо-геодезичної та картографічної діяльності. Деякі положення цього Закону передбачають внесення змін до Закону України "Про топографо-геодезичну та картографічну діяльність", що ще більше спотворює його сутність.

2. У новому Законі записано, що "професійною топографо-геодезичною діяльністю можуть займатися громадяни, які мають спеціальну вищу освіту, отримали кваліфікацію інженера-геодезиста або інженера-землевпорядника, склали кваліфікаційний іспит та одержали сертифікат відповідно до вимог цієї статті" (йдеться про ст. 5-1). Але ж ст. 5 Закону України "Про топографо-геодезичну та картографічну діяльність" визначено, що "топографо-геодезична і картографічна діяльність – це наукова, виробнича і управлінська діяльність, спрямована на визначення параметрів фігури, гравітаційного поля Землі, координат точок земної поверхні та їх змін у часі, створення і використання державної геодезичної і гравіметричної мереж України, мережі постійно діючих станцій супутникового спостереження, топографічних, тематичних карт (планів), створення та оновлення картографічної основи для державних кадастрів, банків (баз) геопросторових даних та геоінформаційних систем".

Крім того, іншою статтею (11) цього ж Закону визначено склад топографо-геодезичних і картографічних робіт загальнодержавного призначення, а ст. 13 конкретизує склад топографо-геодезичних і картографічних робіт спеціального призначення.

Аналіз переліку вищезазначених топографо-геодезичних та картографічних робіт дає підстави стверджувати, що зміст навчальних програм та рівень освітньої підготовки інженерів-землевпорядників не розраховані на забезпечення виконання таких робіт. Іншими словами, інженерів-землевпорядників у вищих навчальних закладах не готують до виконання цих робіт, а тому вони без додаткової геодезичної освіти не можуть їх фахово виконувати. Винятком є тільки ті достатньо прості види топографо-геодезичних робіт, які виконуються у складі робіт із землеустрою. Подібна ситуація і з картографічними роботами. Очевидно, що належну фахову оцінку відповідності змісту та рівня підготовки інженерів із землеустрою та кадастру у сфері топографо-геодезичних та картографічних робіт може дати науково-методична комісія з геодезії, картографії та землеустрою Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

3. Вникнувши у зміст ст. 5-1 нового Закону, можна стверджувати, що поза нормами його регулювання опиняється діяльність численних фахівців у галузі знань "Геодезія та землеустрій". На підтвердження даної тези наведемо перелік спеціальностей, за якими тепер здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 787):

Шифр галузі	Найменування галузі знань	Освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста		Освітньо-кваліфікаційний рівень магістра	
		найменування спеціальності	код спеціальності	найменування спеціальності	код спеціальності
0801	Геодезія та землеустрій	геодезія	7.08010101	геодезія	8.08010101
		картографія	7.08010102	картографія	8.08010102
		землеустрій та кадастр	7.08010103	землеустрій та кадастр	8.08010103
		оцінка землі та нерухомого майна	7.08010104	оцінка землі та нерухомого майна	8.08010104
		геоінформаційні системи і технології	7.08010105	геоінформаційні системи і технології	8.08010105
		фотограмметрія та дистанційне зондування	7.08010106	фотограмметрія та дистанційне зондування	8.08010106
		космічний моніторинг Землі	7.08010107	космічний моніторинг Землі	8.08010107

Із 7-ми наведених вище спеціальностей тільки одна (7.08010101) надає кваліфікацію "інженер-геодезист" і жодна – "інженер-землевпорядник". Наприклад, спеціальність 7.08010103 передбачає кваліфікацію "інженер із землеустрою та кадастру". Треба зазначити, що в минулі роки вищі навчальні заклади готували спеціалістів геодезичного спрямування, наприклад, астрономо-геодезистів, аерофотогеодезистів та деяких інших, які за формальними ознаками не мають кваліфікації "інженер-геодезист". Крім того, поза нормами аналізованого Закону опиняється освітньо-кваліфікаційний рівень магістра. Очевидно, що в Законі можна було б обмежитися зазначенням тільки галузі знань "Геодезія та землеустрій", а вже у Порядку роботи Кваліфікаційної комісії деталізувати перелік спеціальностей.

4. Новим Законом передбачено внести зміни до Закону України "Про топографо-геодезичну та картографічну діяльність". Зокрема, слова "спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань топографо-геодезичної та картографічної діяльності" в усіх відмінках замінити словами "спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин". Така зміна по суті суперечить ст. 2 Закону про топографо-геодезичну та картографічну діяльність, яка визначає саме сферу топографо-геодезичної та картографічної діяльності. Це створює певну колізію, за якою державне управління у сфері топографо-геодезичної та картографічної діяльності здійснюватиме спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин. **Але ж за своїм складом та змістом це різні сфери діяльності.** За своєю суттю топографо-геодезична та картографічна діяльність спрямована на забезпечення **всіх** галузей економіки, оборони, науки, а тому вона є міждисциплінарною, в чому легко пересвідчитись, ознайомившись з переліком топографо-геодезичних і картографічних робіт загальнодержавного та спеціального призначення.

І на завершення кілька слів, які мають стосунок загалом до топографо-геодезичної та картографічної діяльності.

В історії розвитку топографо-геодезичної та картографічної діяльності й у часи Радянського Союзу були періоди віднесення її до якогось відомства, що призводило до звуження сфери її діяльності та спрямованості на виконання завдань саме цього, на нашу думку, дуже важливого, але **одного** відомства. Це спричинювало дублювання робіт, розірвання єдиного топографо-геодезичного та картографічного простору, при якому кожне відомство, по суті, створювало "свою" картографо-геодезичну службу.

Саме парадигма помилкової заміни сфери топографо-геодезичної та картографічної діяльності на сферу земельних відносин породжує низку недопустимих суперечностей. Наприклад, новим Законом передбачено, що до складу Кваліфікаційної комісії включаються 5 осіб з числа "саморегульованих" (до речі, правильно було б написати "саморегульовувальних") організацій у сфері землеустрою, а не в сфері топографо-геодезичної та картографічної діяльності, і так далі.

Вважаємо, що Закон містить низку положень, які є хибними і зашкодять розвитку топографо-геодезичної та картографічної діяльності. Його аналіз свідчить про наявність системної методичної помилки саме при застосуванні до сфери топографо-геодезичної та

картографічної діяльності. Фактично Закон значною мірою спрямований на девальвацію сфери топографо-геодезичної та картографічної діяльності.

Але ж міжнародний досвід свідчить, що, зважаючи на значимість геопросторових даних для соціально-економічного розвитку та національної безпеки, починаючи з середини 90-х років минулого століття і дотепер у понад 120-ти країнах світу здійснюється перехід від інфраструктури топографо-геодезичного виробництва до формування національних інфраструктур геопросторових даних. За Директивою 2004/980/ЄС Європейського парламенту і Ради Європи розпочато створення інфраструктури географічної інформації Європи INSPIRE, першочерговим завданням якої є розбудова компонентів інфраструктури для геопросторових даних про стан та охорону навколишнього природного середовища з подальшим охопленням інфраструктурою інших сфер діяльності країн ЄС на всіх рівнях: загальноєвропейському, національному, регіональному та місцевому.

В умовах демократизації суспільної діяльності в Україні, на чому неодноразово наголошував Президент В. Ф. Янукович, до підготовки законодавчих актів загальнодержавного значення варто залучати представників професійних громадських інституцій.

Виходячи з вищезазначеного, вважаємо за потрібне звернутись до Держземагентства України як спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику в сфері земельних відносин, і як спеціального уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань топографо-геодезичної та картографічної діяльності ініціювати процес внесення змін до нового Закону, що усуне явні його недоліки та сприятиме розвитку всіх сфер діяльності, покладених на агентство законодавством України. Зі свого боку картографо-геодезична спільнота готова допомогти в цьому Держземагентству.

Президент Українського товариства геодезії і картографії доктор технічних наук, професор
І. С. ТРЕВОГО

Президент Української картографічної асоціації доктор географічних наук **Р. І. СОССА**

Президент Українського географічного товариства доктор географічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України **П. Г. ШИЩЕНКО**

Директор Інституту географії НАН України доктор географічних наук, професор, академік НАН України, голова Національного комітету географів України **Л. Г. РУДЕНКО**

Директор Науково-дослідного інституту геодезії і картографії доктор технічних наук, професор
Ю. О. КАРПІНСЬКИЙ